

Наталія Голембовська,

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Олена Мірошніченко,

докторка психологічних наук,
професорка кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти,
андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

**ВИКОРИСТАННЯ ПІСОЧНОЇ ТЕРАПІЇ ДЛЯ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ
ПОРУШЕНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ**

Мовленнєві порушення у дітей молодшого шкільного віку є однією з найпоширеніших проблем у сучасній педагогічній та логопедичній практиці. За останні роки спостерігається тенденція до збільшення кількості дітей з різноманітними мовленнєвими порушеннями. На думку С. Арешкіної, традиційні методи корекції мовленнєвих порушень потребують доповнення сучасними нетрадиційними засобами, які забезпечать звичне природне середовище, мотивацію та позитивний емоційний настрій у дітей [1]. Одним із таких ефективних засобів є пісочна терапія.

Пісочна терапія (англ. *sandplay therapy*) виникла як проєктивний психотерапевтичний метод, який дає можливість дитині вільно виражати внутрішній світ через побудову образів і сюжетів у піску. Як зазначає О. Гончар, методика пісочної терапії була розроблена швейцарською психотерапевткою Дорою Кальфф на основі юнгіанського аналізу і в подальшому отримала широке визнання в роботі з дітьми [2].

На даний час використання пісочної терапії у логопедії відійшло від психоаналітичного підґрунтя, перестало асоціюватись виключно з психоаналізом і стало використовуватись для корекції мовленнєвих порушень та розвитку мовлення. Ю. Рібцун досліджує пісочну терапію як метод компенсації мовленнєвих порушень у дітей, підкреслюючи, що ігри з піском розвивають тактильно-кінестичну чутливість, дрібну моторику рук, знімають м'язову напругу та створюють відчуття безпеки для дитини, що сприяє розширенню її активності та мовленнєвого розвитку [4, с. 117].

Науково обґрунтовано зв'язок між розвитком дрібної моторики та мовленням. Саме тому у логопедичній практиці широко застосовуються вправи на розвиток моторики рук. Робота з піском – це природна стимуляція дрібної моторики, сенсорних відчуттів, просторового мислення. «Коли дитина перебирає пісок, працює з різноманітними мініатюрними предметами – вона активізує зони кори головного мозку, пов'язані з мовленням (центри Брока і Верніке), що сприяє покращенню мовленнєвих функцій», – зазначає О. Лисенко [3, с. 283].

Пісочна терапія може бути ефективно інтегрована у заняття логопеда. Робота може проводитись індивідуально або в малих групах (2-5 дитини) з урахуванням рівня мовленнєвого розвитку дитини.

Логопедичні заняття з використанням пісочної терапії можуть включати наступні види вправ:

- підготовчі вправи;
- вправи на розвиток дихання;
- вправи на розвиток дрібної моторики рук;

- вправи на розвиток артикуляції;
- вправи на розвиток фонематичних процесів (слуху, уявлення, сприймання, аналізу, синтезу);
- вправи на автоматизацію звуків;
- вправи на диференціацію звуків;
- вправи на формування складової структури слова;
- вправи на розвиток зв'язного мовлення;

Експериментальне дослідження щодо використання пісочної терапії з метою корекції мовленнєвих порушень проводилось серед дітей молодшого шкільного віку Ліцею № 6 міста Житомира ім. В. Г. Короленка у березні-квітні 2025 року. В експерименті взяли участь 20 школярів з фонетико-фонематичним та фонетичним недорозвиненням мовлення. У ході експериментального впровадження в структуру логопедичних занять дослідної групи дітей вправ та ігор із застосуванням пісочної терапії було виявлено позитивну динаміку наступних показників:

- підвищення мовленнєвої активності дітей;
- зниження тривожності та сором'язливості;
- покращення зв'язного мовлення;
- активізацію творчого мислення;
- підвищення навчальної мотивації.

Про пісочну терапію як ефективний засіб корекції мовленнєвих порушень у молодших школярів свідчать також результати анкетного опитування батьків і спостереження за позитивною динамікою розвитку мовлення, поведінки дітей, їх мотивації до навчальної діяльності та мовленнєвого спілкування на логопедичних заняттях з використанням пісочної терапії. Діти охоче виконували вправи з використанням пісочної терапії, вони сприймали їх як гру, що підвищувало мотивацію до навчання та стимулювало природну мовленнєву активність.

Отже, пісочна терапія є потужним інструментом у руках логопеда та інших фахівців, які забезпечують корекційну роботу. Вона не лише сприяє мовленнєвому розвитку, а й забезпечує гармонійний розвиток особистості в цілому. Застосування цього методу дозволяє реалізувати індивідуальний підхід, створити емоційно комфортне середовище, покращити ефективність корекційної роботи.

Подальше вивчення та систематизація досвіду використання пісочної терапії в логопедичній практиці сприятиме її ширшому впровадженню у спеціальну освіту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арешкіна С. Використання арт-терапії в системі корекційної допомоги дітям з порушенням мовленнєвого розвитку. URL : <https://www.researchgate.net/ART-TERAPII> (дата звернення: 18.09.2025).
2. Гончар О. Сендплей. Пісочна терапія як засіб формування комунікативно-мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. URL : <https://vseosvita.ua/sendplei-pisochna-terapiia-iak-zasib-formuvannia-komunikativno-movlennievoi-kompetentnosti-ditei-doshkilnoho-viku> (дата звернення: 18.09.2025).
3. Лисенко О. Окремі аспекти застосування піскової терапії як засобу логопедичного впливу у роботі з молодшими школярами. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна*. 2013. Вип. 23(2). С. 282–289.
4. Рібцун Ю. Пісочна терапія як засіб компенсації мовленнєвих порушень у дітей. *Інноваційні арт-терапевтичні технології: матеріали I Всеукр. наук. інтернет-конф. (Переяслав-Хмельницький, 12 березня 2019 р.)*. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 115–119.